

Διαγώνισμα Ιστορίας προσανατολισμού (Α' Κεφ.)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Συνθήκη Κιουτσούκ Καϊναρτζή
- β. Σκωρίες
- γ. Φεντερασιόν

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας το γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πληροφορία και δίπλα του τη λέξη **Σωστό**, αν η πληροφορία είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πληροφορία είναι λανθασμένη:

- α. Το 1850 τα ελληνικά πλοία είχαν συνολική χωρητικότητα 150.000 τόνους , ενώ το 1866 ξεπερνούσαν τους 300.000 τόνους.
- β. Σύμφωνα με τις νομοθετικές ρυθμίσεις του 1870-1871 οι δικαιούχοι αγρότες μπορούσαν να αγοράσουν 80 στρέμματα αρδευόμενα εδάφη.
- γ. Στον ελληνικό χώρο το πρόβλημα της έγγειας ιδιοκτησίας γνώρισε τις ίδιες εντάσεις με άλλα ευρωπαϊκά ή βαλκανικά κράτη.
- δ. Οι εκλογές του Νοεμβρίου του 1920 δεν επηρέασαν την οικονομία της Ελλάδας.
- ε. Η Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύθηκε και λειτούργησε το 1928.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποια ήταν τα θετικά αποτελέσματα από την επιβολή του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου (ΔΟΕ) στην Ελλάδα;

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Πότε έγινε το αποφασιστικό βήμα για την ολοκλήρωση της αγροτικής μεταρρύθμισης και ποιοι ήταν οι στόχοι;

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Λαμβάνοντας υπόψη το κείμενο των παρακάτω ιστορικών πηγών και τις σχετικές πληροφορίες του σχολικού βιβλίου, να δικαιολογήσετε γιατί «το σιδηροδρομικό δίκτυο της Ελλάδας δεν κατάφερε να εκπληρώσει τις αναπτυξιακές προσδοκίες που στηρίχθηκαν πάνω του».

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Οι σιδηρόδρομοι είναι μέσον ή όργανον μεταφοράς, και όπως παν όργανον πρέπει να ήναι ανάλογον και σύμμετρον προς τον σκοπόν του όπως ήναι χρήσιμον, ούτω και οι σιδηρόδρομοι, ίνα ώσι χρήσιμοι, πρέπει ν' αποφέρωσι τουλάχιστον τα της εκμεταλλεύσεώς των, ως και τον τόκον και το χρεωλύσιον των δαπανηθέντων κεφαλαίων.

Α. Ν. Βερναρδάκη, Περί του εν Ελλάδι Εμπορίου, Αθήναι 1885, σελ. 366.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η κατασκευή σιδηροδρόμων – Αποτίμηση

Τα δημόσια έργα και κυρίως η κατασκευή σιδηροδρόμων δε φαίνεται να απέδωσαν ή τουλάχιστον δεν επιτέλεσαν το σκοπό για τον οποίο εκτελέστηκαν. Αν επιχειρήσουμε μια πρώτη αποτίμηση, θα διαπιστώσουμε ότι τα δημόσια έργα, κυρίως όμως η κατασκευή σιδηροδρόμων στις προηγμένες χώρες (στο τρίτο τέταρτο του 19ου αιώνα) λειτούργησαν ως παράγοντες καπιταλιστικού μετασχηματισμού, περισσότερο με τις παρενέργειες που είχαν στην εκβιομηχάνιση παρά με τις ωφέλειες στις μεταφορές. Στην Ελλάδα όμως, το μεγαλύτερο μέρος των πρώτων υλών εισαγόταν αυτούσιο, εξαιτίας της ανύπαρκτης βιομηχανίας κατασκευής δικτύου, τροχαίου υλικού κ.ο.κ. Ακόμα και οι τεχνικοί ήταν Γάλλοι και Ελβετοί. Παράλληλα, τα έσοδα των σιδηροδρομικών εταιρειών παραμένουν σχεδόν στάσιμα: 7.500 δρχ. ετησίως κατά χιλιόμετρο το 1884, 82.00 δρχ. το 1895, 9.000 το 1900, και 8.700 το 1910. Ακόμα και η πιο (και μόνη) αποδοτική γραμμή του δικτύου Αθηνών- Πειραιώς αντλούσε μεγάλο μέρος των εσόδων της από τα δημόσια λουτρά και τις άλλες ιδιόκτητες εγκαταστάσεις της στο Φάληρο. Τέλος θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο σχεδιασμός του σιδηροδρομικού δικτύου εξυπηρετούσε κυρίως παράλιες περιοχές και αναπόφευκτα ανταγωνίστηκε την ελληνική ναυτιλία, σε μια περίοδο οξύτατης κρίσης και ανταγωνισμού των παγκόσμιων ναυτικών μεταφορών. Σύμφωνα με τον Γ. Δερτιλή, η υποτιθέμενη ένδειξη του καπιταλιστικού μετασχηματισμού της χώρας, με την κατασκευή των σιδηροδρόμων, απλώς συνετέλεσε σε μια βαρύτατη αύξηση της ξένης οικονομικής κυριαρχίας με μέσο το δημόσιο χρέος και, τέλος, στην πτώχευση του 1893.

Σ. Τζόκα, Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός στην Ελλάδα στα τέλη του 19ου αιώνα. Υπανάπτυξη ή Εξαρτημένη Ανάπτυξη, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1998, σελ. 26- 27.

ΘΕΜΑ Δ1

- Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις,
- α) να εξηγήσετε τους λόγους που οδήγησαν την ελληνική κυβέρνηση στη διχοτόμηση του χαρτονομίσματος (Μονάδες 16)
- β) να παρουσιάσετε τα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής για την ελληνική οικονομία (Μονάδες 9)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Με την επιστροφή του βασιλιά Κωνσταντίνου οι σύμμαχοι ανακάλεσαν τις πιστώσεις τους, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων η Ελλάδα δεν είχε προλάβει να χρησιμοποιήσει, έτσι που έμενε ακάλυπτη η έκδοση τραπεζογραμμάτων ύψους 850.000.000 και δημιουργήθηκαν πληθωριστικές πιέσεις στην οικονομία. Οι πιέσεις αυτές, καθώς και οι άλλες οικονομικές δυσχέρειες μετά το 1920, υπονόμειυσαν τη δραχμή, που γνώρισε συχνή υποτίμηση από το 1921- 1926. [...] Από το 1921 έως το 1925 η δραχμή έχασε 12, 5 φορές την αξία της και μέσα σε αυτά τα δέκα χρόνια οι φόροι διπλασιάστηκαν. Το κόστος της Μικρασιατικής Εκστρατείας αντιμετωπίστηκε κυρίως με εσωτερικό αναγκαστικό δάνειο. Τον Απρίλιο του 1922 η κυβέρνηση έκοψε στη μέση τα χαρτονομίσματα, μετατρέποντας το 50% της αξίας τους σε ομολογίες κρατικού δανείου με επιτόκιο 6,5%. Από το αναγκαστικό αυτό δάνειο, που δεν ήταν και το τελευταίο, εξοικονομήθηκαν 950.000.000 δραχμές, και μαζί με την κυκλοφορία νέου χαρτονομίσματος συνολικά 1.500.000.000 δραχμές.

Θ. Βερέμης, Γ. Κολιόπουλος, Ελλάς. Η σύγχρονη συνέχεια. Από το 1821 μέχρι σήμερα, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2006, σελ. 437, 442.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Τελικά, το 1922 η κυβέρνηση επέβαλε έναν ιδιότυπο συνδυασμό υποτίμησης και εσωτερικού δανείου. Όσοι κατείχαν τραπεζογραμμάτια (δηλαδή περίπου οι πάντες, όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα στην Ελλάδα) υποχρεώθηκαν να διχοτομήσουν, να ανταλλάξουν το μισό τραπεζογραμμάτιο με κρατικά ομόλογα και να κρατήσουν το άλλο μισό, το οποίο διατήρησε την ονομαστική αξία του ολόκληρου. Αλλά και τα νέα χρηματικά μέσα που απέκτησε έτσι το Δημόσιο δεν έσωσαν την κατάσταση: απορροφήθηκαν πολύ γρήγορα από τις συνεχόμενες αυξανόμενες δημόσιες δαπάνες και τον πληθωρισμό.

Γ. Β. Δερτιλής, Η Ιστορία του Ελληνικού Κράτους 1830-1920, τόμος Β', εκδ. Εστία Αθήνα 2005, σελ. 886.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Καθώς οι τρεις γνωστοί τρόποι εξεύρεσης πόρων, ο εσωτερικός δανεισμός, η έκδοση χαρτονομίσματος και η φορολογία κεφαλαίου, είχαν μέσα στις συγκεκριμένες συνθήκες να αντιμετωπίσουν μεγάλες δυσκολίες, η κυβέρνηση στις 25 Μαρτίου 1922 κατέφυγε στην έκδοση «αναγκαστικού δανείου». Για πρώτη φορά γινόταν προσφυγή σε τέτοια μορφή δημοσιονομικής πολιτικής, όπου οι κάτοχοι χαρτονομισμάτων θα έκοβαν τα χαρτονομίσματα τους σε δύο μέρη. Το ένα μισό θα το αντάλλαζαν με τη μισή συνολική ονομαστική αξία και θα παρέμενε στην κυκλοφορία, ενώ το άλλο μισό θα ανταλλάσσόταν με έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου. Το δάνειο αυτό απέφερε τελικά 1.288 εκατομμύρια δραχμές. Παρόμοιο δάνειο επέβαλε η κυβέρνηση και στις 23 Ιανουαρίου 1926. Μόνο που στην περίπτωση αυτή το χαρτονόμισμα έχασε το $\frac{1}{4}$ της αξίας του. Το δάνειο αυτό επέφερε τελικά 1.250 εκατομμύρια δραχμές. Η συμβολή των δανείων αυτών στη μείωση της νομισματικής κυκλοφορίας και, κατ' επέκταση στη συγκράτηση των πληθωριστικών

πιέσεων ήταν βραχύχρονη και περιορισμένη. Μέσα στο 1922 η κυβέρνηση επιβάλλει φόρους στα κέρδη από τις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων [...] και συναλλαγματικούς ελέγχους [...] σε μια προσπάθεια να συγκρατήσει την ύψωση της συναλλαγματικής ισοτιμίας και να εξασφαλίσει συνάλλαγμα για τις άμεσες ανάγκες.

Θ. Καλαφάτης, «Η εξυγίανση της δραχμής», Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, τόμ. 7, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σελ. 137

Καλή επιτυχία!

